DOMSTOLENS DOM
AF 4. JULI 1973 [1]

Westzucker GmbH
mod Einfuhr- und Vorratsstelle für Zucker
(anmodning om præjudiciel afgørelse, indgivet af Hessisches Finanzgericht)

»Forudfastsættelsesattest«

Sag 1/73

Sammendrag

1. *En institutions retsakter — Ændring af en tidligere bestemmelse — Situationer opstået mens denne var gældende — Fremtidige virkninger — Anvendelse af ændringsbestemmelsen*

2. *Landbrug — Fælles markedsordning — Sukker — Eksportrestitution — Artikel 12 i forordning nr. 766/67 — Ændring — Anvendelsesområde*
(Rådets forordning nr. 1048/71)

1. Ændringslove til en lovbestemmelse finder i mangel af modstående bestemmelse anvendelse på fremtidige virkninger af situationer, som er opstået, mens den tidligere lov var gældende.

2. Ændringen af Rådets forordning nr. 766/68 af 18. juni 1968 ved Rådets forordning nr. 1048/71 af 25. maj 1971 gælder ikke blot for de forudfastsættelsesattester, der er udstedt efter dens ikrafttræden, men også for dem, der er udstedt før dette tidspunkt, for så vidt den pågældende eksport endnu ikke har fundet sted, og en ændring af interventionsprisen ikke er indtruffet.

I sag nr. 1/73

angående en til Domstolen af Finanzgericht Hessen, VII. afdeling, indgivet anmodning i henhold til EØF-traktatens artikel 177 om i den sag, der verserer for denne ret mellem

WESTZUCKER GMBH, Dortmund,

og

EINFUHR- UND VORRATSSTELLE FÜR ZUCKER, Frankfurt,

1 — Processprog: Tysk.

at opnå en præjudiciel afgørelse om fortolkningen af Rådets forordning nr. 766/68 af 18. juni 1968 (EFT specialudgave 1968 (I), s. 147; original reference JO nr. L 143, s. 6) og Rådets forordning nr. 1048/71 af 25. maj 1971 (JO nr. L 114, s. 10),

afsiger

DOMSTOLEN

sammensat af: R. Lecourt, præsident, R. Monaco og P. Pescatore, afdelingsformænd, A. M. Donner (refererende), J. Mertens de Wilmars, H. Kutscher, C. Ó Dálaigh, M. Sørensen og A. J. Mackenzie Stuart, dommere,

generaladvokat: K. Roemer
justitssekretær: A. Van Houtte

følgende

DOM

Faktiske og retlige omstændigheder

I—Sagsfremstilling og retsforhandlinger

De faktiske omstændigheder, der ligger til grund for nærværende sag, og retsforhandlingernes forløb kan sammenfattes således:

I henhold til artikel 17, stk. 1, sammenholdt med artikel 1, stk. 1 a, i Rådets forordning nr. 1009/67 af 18. december 1967 om den fælles markedsordning for sukker (EFT specialudgave 1967, s. 281; original reference JO nr. 308 af 18. 12. 1967, s. 1) kan forskellen mellem priserne på verdensmarkedet og Fællesskabets priser udlignes ved restitutioner ved udførsel af hvidt sukker fra Fællesskabet.

Artikel 12 i Rådets forordning nr. 766/68 af 18. juni 1968 (EFT specialudgave 1968 (I), s. 147; original reference JO nr. L 143 af 25. 6. 1968, s. 6) om fastsættelse af almindelige regler for ydelse af eksportrestitutioner for sukker bestemmer i sin oprindelige affattelse, at den fastsatte restitution, såfremt der i tidsrummet mellem restitutionens fastsættelse på grundlag af licitation og eksportens gennemførelse sker en ændring af den i området med det største overskud inden for Fællesskabet gældende interventionspris for hvidt sukker, reguleres under hensyntagen til den pågældende ændring. Ifølge Rådets forordning nr. 1048/71 af 25. maj 1971 (JO nr. L 114 af 26. 5. 1971, s. 10) om ændring af artikel 12 i forordning (EØF). nr. 766/68 er reguleringen af restitutionsbeløbet ikke længere obligatorisk, idet en tilspasning af restitutionsbeløbet kan

fastsættes. Artikel 2 i forordning (EØF) nr. 1048/71 bestemmer, at den træder i kraft den 27. maj 1971.

Ved Rådets forordning nr. 1061/71 af 25. maj 1971 om fastsættelse for sukkerproduktionsåret 1971/72 af priserne i sukkersektoren, af typekvaliteterne af hvidt sukker og sukkerroer samt af den i forordning nr. 1009/67 (JO nr. L 115 af 27. 5. 1971, s. 17) omhandlede koefficient, er sukkerprisen forhøjet med virkning fra den 1. juli 1971.

Sagsøgeren i hovedsagen havde af Einfuhr- und Vorratsstelle (herefter EVSt) opnået tre licenser gældende henholdsvis indtil den 31. juli og den 31. august 1971 til udførsel af hvidt sukker. Under henvisning til de permanente licitationer nr. 6/1970 og 4/1971 indeholdt disse eksporttilladelser forud fastsatte restitutioner til henholdsvis 37,14 DM og 39,34 DM pr. 100 kg eksporteret hvidt sukker. De indeholdt bemærkningen: »med forbehold af artikel 12 i forordning nr. 766/68«.

Under påberåbelse af denne bemærkning har sagsøgeren i hovedsagen krævet en forhøjelse af restitutionerne svarende til forhøjelsen af interventionspriserne som hjemlet i forordning nr. 1061/71 (nævnt ovenfor) for udførsler, der har fundet sted efter den 1. juli 1971. EVSt (sagsøgte i hovedsagen) har afslået dette krav af to grunde:

a) EVSt er ikke kompetent til at tilstå en sådan forhøjelse;

b) fra den 27. maj 1971 gælder artikel 12 i forordning (EØF) nr. 766/68 i sin nye affattelse, hvilket indebærer, at forhøjelsen ikke længere er obligatorisk.

Finanzgericht Hessen, som finder, at sagens udfald afhænger af fortolkningen af de ovennævnte bestemmelser i fællesskabsretten, har ved kendelse af 18. december 1972 stillet Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

1. Skal artiklerne 1 og 2 i Rådets forordning nr. 1048/71 af 25. 5. 1971 (JO nr. L 114, s. 10) fortolkes således, at artikel 12 i Rådets forordning nr. 766/68 af 18. 6. 1968 (EFT specialudgave 1968 (I), s. 147; original reference JO nr. L 143, s. 6) i dens fra 27. 5. 1971 gældende affattelse også kommer til anvendelse i tilfælde, hvor der før den 27. 5. 1971 af »Einfuhr- und Vorratsstelle für Zucker« er sket antagelse af bud og meddelt eksportlicens, selv om udførslen af sukkeret først har fundet sted efter den 1. juli 1971?

   I tilfælde af, at spørgsmålet under punkt 1 besvares bekræftende:

2. Strider artiklerne 1 og 2 i Rådets forordning nr. 1048/71 af 25. 5. 1971 (JO nr. L 114, s. 10) fortolket på denne måde mod den også i EØF-retten gældende almindelige retssikkerhedsgrundsætning og den deraf afledede retsgrundsætning om beskyttelse af den berettigede forventning (»Vertrauensschutz«)?

   I tilfælde af en benægtende besvarelse af spørgsmålet under punkt 1, henholdsvis en bekræftende besvarelse af spørgsmålene under punkt 1 og 2:

3. Er Kommissionens forudgående afgørelse nødvendig for en regulering af restitutionen som følge af en ændring af interventionsprisen på sukker i henhold til artikel 12 i forordning nr. 766/68 (EØF) i dens oprindelige affattelse (EFT specialudgave 1968 (I), s. 147; original reference JO nr. L 143, s. 6)?

Kendelsen fra Finanzgericht Hessen er registreret på Domstolens justitskontor den 2. januar 1973.

I henhold til artikel 20 i protokollen vedrørende Domstolens statut har firmaet Westzucker, repræsenteret af advokat Gabrielle Rauschning, Hamburg, og Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, repræsenteret af sin juridiske rådgiver, Peter Gilsdorf, indgivet skriftlige indlæg.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at ind-

lede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisførelse.

Firmaet Westzucker og Kommissionen har afgivet mundtlige indlæg i retsmødet den 15. maj 1973.

Generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 6. juni 1973.

II — Indlæg indgivet i henhold til Statuttens artikel 20

De indlæg, der er indgivet i henhold til artikel 20 i protokollen vedrørende Statutten for Det europæiske økonomiske Fællesskabs Domstol, kan sammenfattes således:

Firmaet Westzucker (sagsøger i hovedsagen) hævder, at svaret på det første spørgsmål må være benægtende.

Ændringen af artikel 12 i forordning nr. 766/68, som medfører, at reguleringen ikke længere er obligatorisk men kun fakultativ, har forringet borgeres retsstilling over for administrationen, fordi de ikke længere har noget krav på forhøjelse af restitutionen. Anvendelsen af denne ændrede bestemmelse på endnu ikke gennemførte transaktioner har en materiel tilbagevirkende kraft, der berører de retspositioner, som de interesserede borgere har erhvervet i kraft af de tidligere bestemmelser. En sådan tilbagevirkende kraft skulle have været udtrykkeligt nævnt i forordning nr. 1048/71. Sagsøgeren henviser til Domstolens dom af 28. oktober i sag nr. 16/70 (Necomout mod Hoofdproduktschap voor Akkerbouwprodukten, Rec. 1970, s. 921), der angik fortolkningen af artikel 7, 1. pkt. i forordning nr. 1134/68, som udtrykkeligt bestemmer, at »denne forordning finder anvendelse på alle forretninger, der gennemføres fra datoen for dens ikrafttræden«. Med henblik på at undgå tab for dem, som tidligere har opnået en forudfastsættelse, gør 2. pkt. i nævnte artikel 7 det muligt for dem at opnå annullation af denne fastsættelse. Domstolen udalte, at en sådan overgangsbestemmelse var inspireret »af overvejende juridiske betragtninger vedrørende virkningerne af en lovgivningsændring for løbende aftaler«.

Da bestemmelser svarende til artikel 7 i forordning nr. 1134/68 mangler i forordning (EØF) nr. 1048/71, tvinger den slutning sig på, at sidstnævnte kun finder anvendelse på forretninger, som der er udstedt eksportlicenser for efter dens ikrafttræden.

Man kan endvidere spørge sig, om målene med forordning nr. 1048/71 nødvendiggør en vid fortolkning, hvorefter fællesskabsinteressen kræver anvendelse af de ændrede bestemmelser på tilfælde, hvor eksportlicenserne er udstedt, mens de tidligere bestemmelser endnu var gældende. Det fremgår af betragtningerne til forordning nr. 1048/71, at virkeliggørelsen af disse mål ikke afhænger af dens anvendelse, på forretninger, som er indledt, mens de tidligere bestemmelser var gældende: »denne bestemmelse (artikel 12 i forordning nr. 766/68) har vist sig for streng; bestemmelserne i artikel 12 bør derfor ændres for eventuelt at muliggøre den rigtige regulering«.

For det tilfælde, at Domstolen ikke deler hans syn på besvarelsen af det første spørgsmål, hævder sagsøgeren i hovedsagen, at det andet spørgsmål må besvares bekræftende.

I de foreliggende tilfælde har de interesserede ved udstedelsen af en eksportlicens erhvervet en retsposition, der giver dem ret til en regulering af de forudfastsatte restituioner svarende til udviklingen af interventionsprisen for hvidt sukker.

Princippet om beskyttelse af de interesseredes lovlige forventning tillader kun en krænkelse af de erhvervede rettigheder, hvor fællesskabsinteressen gør en ændring af de pågældendes aktuelle retsposition nødvendig. Det fremgår af bemærkningerne til det første spørgsmål, at en sådan situation ikke foreligger.

Til det tredje spørgsmål bemærker sagsøgeren i hovedsagen, at forordning

(EØF) nr. 766/68 i dens oprindelige affattelse ikke blot indeholder forpligtelsen til regulering af restitutionerne men også de kriterier, hvorefter denne regulering skal foretages; en forudgående afgørelse fra Kommissionen er derfor unødvendig.

Kommissionen begynder sit indlæg med en omtale af de økonomiske motiver for de gældende regler. Eftersom interventionsprisen for hvidt sukker ændres på grundlag af forandringer i de økonomiske betingelser for produktionen, ville det være urimeligt at lade de kvantiteter, der er produceret eller erhvervet under de økonomiske betingelser, der gjaldt før denne ændring, nyde godt heraf. Ændringen af den oprindelige affattelse af artikel 12 i forordning nr. 766/68 har sin begrundelse i de praktiske vanskeligheder i forbindelse med anvendelsen af artikel 37, stk. 2, der oprindelig var fastsat for at forhindre, at forhøjelsen af interventionsprisen fører til uberettiget økonomisk vinding for de erhvervsdrivende.

Med hensyn til det første og det andet spørgsmål hævder Kommissionen, at det følger af ordlyden af forordning nr. 1048/71, at den nye udformning af artikel 12 i forordning nr. 766/68 har erstattet den oprindelige tekst med virkning fra den 27. maj 1971, dvs. at den nye tekst fra denne dato finder anvendelse på beregningen af eksportrestitutionerne.

Med hensyn til spørgsmålet, om de nye bestemmelser finder anvendelse på forretninger, som endnu ikke er gennemført, deler Kommissionen ikke den af sagsøgeren i hovedsagen udtrykte opfattelse. Kommissionen mener ikke, at der er tale om »indirekte tilbagevirkning«. Dette begreb dækker tilfælde, hvor en bestemmelse ved at knytte andre og mere ugunstige konsekvenser end dem, som den interesserede havde kunnet træffe sine dispositioner i forvetning om, til tidligere eller aktuelle omstændigheder, krænker grundsætningen om beskyttelse af den berettigede forventning. De nye bestemmelser skulle altså gælde for en allerede erhvervet retsposition. De nye bestemmelser berører imidlertid på ingen måde nogen retsposition for sagsøgeren i hovedsagen. På datoen for ikrafttrædelsen af forordning nr. 1048/71 havde sagsøgeren kun erhvervet en enkelt ret, der kunne gennemtvinges ad rettens vej ved de administrative domstole: retten til de i eksportlicenserne forudfastsatte eksportrestitutioner. Muligheden for, at sagsøgeren i hovedsagen kunne få fordel af en regulering af den forudfastsatte restitution, havde endnu ikke konkretiseret sig i det øjeblik, da forordning nr. 1048/71 blev vedtaget, først ved ikrafttrædelsen af forordning nr. 1061/71 den 16. juni 1971 kunne en *ret* i form af en sikker forventning opstå med hensyn til en regulering af restitutionen.

Den omstændighed, at eksportlicenserne indeholdt bemækningen »med forbehold af artikel 12 i forordning nr. 766/68« kan heller ikke begrunde en ret i form af en sikker forventning om en regulering af restitutionen, da det eneste formål med denne bemærkning var at henlede indehaverens opmærksomhed på, at han ikke kunne være sikker på, at den forudfastsatte restitution ikke blev nedsat i henhold til artikel 12 i forordning (EØF) nr. 766/68. Denne fortolkning stemmer med den tendens til at tage »forbehold«, som findes i nationale administrative retsakter.

Hvis den ved forordning nr. 1048/71 indførte ændring altså hverken berører en forud eksisterende ret eller en forventning om forhøjelse af de forudfastsatte restitutioner, er der heller ikke tale om »indirekte (eller materiel) tilbagevirkning«.

Denne fortolkning svarer til de ovenfor anførte økonomiske betragtninger. Restitutionen skulle gøre det muligt at eksportere sukker fra Fællesskabet trods forskellene mellem Fællesskabets interne prisniveau og verdensmarkedets prisniveau. I den henseende har det afgørende prisniveau været den tidligere interventionspris, som sagsøgeren i hovedsagen har kunnet købe sukkeret til. Hvis beregningen af restitutionerne blev foretaget på grundlag af en højere interventionspris end den, som sagsøgeren faktisk

havde skaffet sig sukkeret til, ville han have opnået en fra et økonomisk synspunkt uberettiget fordel.

Det første spørgsmål bør derfor besvares bekræftende og det andel spørgsmål benægtende. Vedrørende det tredje spørgsmål bemærker Kommissionen subsidiært, at der ikke under ordningen ifølge artikel 12 i forordning nr. 766/68 i den oprindelige affattelse fandtes nogen skønsmargen for reguleringen af restitutionen. Derfor kunne ensartetheden i anvendelsen sikres af de kompetente nationale myndigheder uden Kommissionens forudgående indblanding.

Under den nye ordning har Kommissionen imidlertid en egentlig skønsbeføjelse. Dens forudgående mellemkomst er nødvendig for at garantere de omhandlede bestemmelsers ensartede anvendelse.

Præmisser

1 Ved kendelse af 18. december 1972, indgået til justitskontoret den 2. januar 1973, har Finanzgericht Hessen i henhold til Traktatens artikel 177 stillet Domstolen tre præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 12 i Rådets forordning (EØF) nr. 766/68 af 18. juni 1968 om fastsættelse af almindelige regler for ydelse af eksportrestitutioner for sukker (EFT specialudgave 1968 (I), s. 147; original reference JO 1968, nr. L 143, s. 6) og Rådets forordning nr. 1048/71 (EØF) af 25. maj 1971 (JO 1971, nr. L 114, s. 10) om ændring af den førstnævnte forordning og særlig dens artikel 12.

2 Bestemmelserne om den fælles markedsordning for sukker hjemler ydelsen af eksportrestitutioner for hvidt sukker for at udligne forskellen mellem verdensmarkedets priser og Fællesskabets priser og forudfastsættelsen for et afgrænset tidsrum af den restitution, der skal betales, til det niveau, der gælder på dagen for begæringen om forudfastsættelse;

artikel 12 bestemte i sin oprindelige affattelse, at der, såfremt der i tidsrummet mellem restitutionens fastsættelse på grundlag af licitation og eksportens gennemførelse skete en ændring af interventionsprisen, skulle foretages en regulering af den fastsatte restitution under hensyntagen til denne ændring;

den omtalte forordning nr. 1048/71, der trådte i kraft den 27. maj 1971, har ændret nævnte artikel 12 således, at der, såfremt priserne på sukker eller melasse ændres i det omhandlede tidsrum, »kan foretages en regulering af restitutionen«.

3 Det fremgår af sagens akter, at sagsøgeren i hovedsagen, efter den 1. februar og den 5. maj 1971 at have opnået tre forudfastsættelsesattester gældende henholdsvis indtil den 31. juli og den 31. august 1971 for eksport af hvidt

sukker, hvilke attester indeholdt bemærkningen: »Med forbehold af artikel 12 i forordning nr. 766/68«, har anmodet om forhøjelse af den forudfastsatte restitution under hensyntagen til den pr. 1. juli 1971 skete stigning i interventionsprisen i henhold til Rådets forordning af 25. maj 1971 (JO 1971, nr. L 115, s. 17);

Efter at have fået forelagt denne tvist stillede Finanzgericht de tre spørgsmål, hvorom sagen drejer sig.

Vedrørende det første og det andet spørgsmål

4 Der spørges, om forordning nr. 1048/71 skal fortolkes således, at den nye artikel 12 i forordning nr. 766/68 finder anvendelse i det tilfælde, hvor en eksportlicens er udstedt før den 27. maj 1971, datoen for den nye teksts ikrafttræden, og hvor eksporten er gennemført efter den 1. juli, ikrafttrædelsesdatoen for forhøjelsen af interventionsprisen.

5 Efter et almindeligt anerkendt princip finder ændringslove til en lovbestemmelse i mangel af modstående bestemmelse anvendelse på fremtidige virkninger af situationer, som er opstået, mens den tidligere lov var gældende;

ændringen af artikel 12 i forordning nr. 766/68 gælder derfor ikke alene for de forudfastsættelsesattester, der er udstedt efter dens ikrafttræden, men også for dem, der er udstedt før dette tidspunkt, for så vidt som den pågældende eksport endnu ikke har fundet sted, og en ændring af interventionsprisen ikke er indtruffet.

6 Med det andet spørgsmål ønskes det oplyst, om forordning nr. 1048/71 fortolket på denne måde ikke krænker det retssikkerhedsprincip, hvorefter de interesseredes lovlige forventning bør beskyttes (Vertrauensschutz).

7 Det fremgår af betragtningerne til forordningen, at Rådet, da det finder bestemmelsen om en streng tilpasning af restitutionen til den forudfastsatte eksportrestitution for kategorisk, har erstattet den obligatoriske regel i den tidligere artikel 12 med en fakultativ bestemmelse for at muliggøre fastsættelsen af en passende regulering;

faktisk medførte den tidligere artikel 12, idet den foreskrev en automatisk regulering af den forud fastsatte restitution efter eventuelle nedsættelser og

forhøjelser, risiko for dels at påføre eksportørerne et uberettiget tab i tilfælde af nedsættelse af interventionsprisen og dels at tilstå dem ligeledes uberettigede fordele i tilfælde af forhøjelse;

der er derfor en formodning for, at licitationsbudene og ansøgningerne om eksportlicens først og fremmest er baseret på eksportørens muligheder og situationen på fællesskabsmarkedet på tidspunktet for budets eller ansøgningens indgivelse;

en automatisk regulering som fastsat i den tidligere artikel 12 kunne altså omstøde såvel forudsætningerne for restitutionens forudfastsættelse som de beregninger, der var foretaget af eksportørerne med eksportlicens;

8 hvis det altså er rigtigt, at reguleringer kan være nødvendige i tilfælde af ændring af interventionsprisen i tidsrummet mellem restitutionens fastsættelse og eksportens gennemførelse, er det ikke mindre rigtigt, at den fakultative bestemmelse i den nye artikel 12 bedre opfylder behovet for stabilitet i omsætningen og i markedets funktion;

ændringen af en bestemmelse, som på grund af dens kategoriske udformning kunne medføre tab eller fordele for de interesserede, synes vanskeligt at kunne betragtes som indgreb i en etableret retstilstand for de interesserede.

9 Særlig i tilfælde af en forhøjelse af interventionsprisen kan man ikke som sagsøgeren i hovedsagen hævde, at den tidligere artikel 12 gav de pågældende sikkerhed for at kunne drage fordel af denne forhøjelse;

denne artikel udelukkede faktisk ikke en eventuel anvendelse af artikel 37, stk. 2 i Rådets forordning nr. 1009/67 af 18. december 1967 om den fælles markedsordning for sukker, som tillader fastsættelsen af de bestemmelser, der er nødvendige for at undgå, at der ved overgangen fra et sukkerproduktionsår til et andet opstår forstyrrelser på sukkermarkedet som følge af ændringer i prisniveauet;

det fremgår af Kommissionens indlæg, at det ved vedtagelsen af forordning nr. 766/68 var forudsat, at denne bestemmelse eventuelt skulle anvendes på indehavere af lagre fra det foregående produktionsår for at opkræve den gevinst, der skyldtes forhøjelsen;

indehaverne af forudfastsættelsesattester måtte altså regne med muligheden af, at de indvundne fordele ved anvendelse af den tidligere artikel 12 kunne fratages dem i henhold til artikel 37 i forordning nr. 1009/67;

10 man må heraf konkludere, at Rådet, ved at ændre artikel 12 i stedet for at anvende den mere komplicerede fremgangsmåde efter nævnte artikel 37, ikke retstridigt har forandret de pågældendes stilling, og at forordning nr. 1048/71 ikke kan betragtes som en krænkelse af princippet om beskyttelse af de pågældendes berettigede forventning.

11 Denne konklusion bestyrkes i øvrigt af sagens nærmere omstændigheder;

ifølge sagsøgeren i hovedsagen vedrørte de af denne opnåede eksportlicenser faktisk beholdningerne hos Einfuhr- und Vorratsstelle, dvs. såkaldt interventionssukker, underkastet den tidligere interventionspris, og da sagsøgeren ikke kunne disponere over dette sukker i rette tid på grund af Einfuhr- und Vorratsstelle, havde han måtte forsyne sig andetsteds på dårligere betingelser, herunder med forpligtelse til at betale det efter den 1. juli 1971 leverede sukker på basis af den nye interventionspris.

12 Hvis disse forhold er rigtige, følger det heraf, at det påberåbte tab ikke har sin årsag i den forventning, som byggede på den tidligere artikel 12, men i andre omstændigheder.

13 Prøvelsen af det andet spørgsmål har altså ikke vist noget, der kan berettige til den konklusion, at forordning nr. 1048/71 ved at ændre artikel 12 i forordning nr. 766/68 krænker den almindelige restssikkerhedsgrundsætning om beskyttelse af de berørte personers berettigede forventning (Vertrauensschutz).

Vedrørende det tredje spørgsmål

14 Da dette spørgsmål kun er stillet for det tilfælde, enten at svaret på det første spørgsmål bliver benægtende, eller at svaret på det første og det andet spørgsmål bliver bekræftende — hvilket ikke er tilfældet — er der ingen grund til at tage stilling til det.

Vedrørende sagens omkostninger

15 De udgifter, der er afholdt af Kommissionen, som har indgivet indlæg til Domstolen, kan ikke godtgøres, og da retsforhandlingerne i forhold til par-

terne i hovedsagen udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne.

På grundlag af disse præmisser,

under henvisning til procesdokumenterne;
efter at have hørt den refererende dommers rapport;
efter at have hørt de af sagsøgeren i hovedsagen og Kommissionen for De europæiske Fællesskaber afgivne mundtlige indlæg;
efter at have hørt generaladvokatens forslag til afgørelse;
under henvisning til Traktaten om oprettelse af Det europæiske økonomiske Fællesskab, særlig dens artikel 177;
under henvisning til Rådets forordning nr. 1009/67 af 18. december 1967, særlig dens artikel 37;
under henvisning til Rådets forordning nr. 766/68 af 18. juni 1968, særlig dens artikel 12;
under henvisning til Rådets forordning nr. 1048/71 af 25. maj 1971;
under henvisning til Rådets forordning nr. 1061/71 af 25. maj 1971;
under henvisning til protokollen vedrørende Statutten for Det europæiske økonomiske Fællesskabs Domstol, særlig dens artikel 20;
under henvisning til procesreglementet for De europæiske Fællesskabers Domstol;

kender

DOMSTOLEN

idet den tager stilling til de spørgsmål, der er forelagt den af Finanzgericht Hessen i henhold til denne rets kendelse af 27. december 1972, for ret:

1. **Den ændring af artikel 12 i Rådets forordning nr. 766/68 af 18. juni 1968, der er foretaget ved Rådets forordning nr. 1048/71 af 25. maj 1971, gælder ikke blot for de forudfastsættelsesattester, som er udstedt efter dens ikrafttræden, men også for dem, som er udstedt før dette tidspunkt, for så vidt som den pågældende eksport endnu ikke har fundet sted.**

2. **Prøvelsen af det andet spørgsmål har ikke vist noget, der kan berettige til den konklusion, at forordning nr. 1048/71 herved krænker den**

almindelige retssikkerhedsgrundsætning om beskyttelse af de berørte personers berettigede forventning.

Lecourt Monaco Pescatore Donner Mertens de Wilmars
Kutscher Ó Dálaigh Sørensen Mackenzie Stuart

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 4. juli 1973.

Justitssekretæren
A. Van Houtte

Præsidenten
R. Lecourt

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT K. ROEMER FREMSAT DEN 6. JUNI 1973 [1]

Høje Ret!

Den forelagte sag, som jeg i dag tager stilling til, angår restitutioner ved eksport af hvidt sukker til tredjelande.

Til sagens oplysning skal der først bemærkes følgende.

Artikel 17 i forordning nr. 1009/67 om den fælles markedsordning for sukker (EFT specialudgave 1967, s. 281; JO nr. 308, s. 1) bestemmer som bekendt, at der for at muliggøre eksport (blandt andet af hvidt sukker) på grundlag af priserne på verdensmarkedet kan ske udligning af forskellen mellem disse priser og Fællesskabets priser ved en restitution.

Almindelige regler for restitutioner ved eksport inden for sukkersektoren er fastlagt i Rådets forordning nr. 766/68 (EFT specialudgave 1968 (I), s. 147; JO nr. L 148, s. 6). Heraf skal først nævnes artikel 4. Denne bestemmer, at restitutionen kan fastsættes på grundlag af en licitation. En sådan licitation afholdes af medlemsstaternes kompetente myndigheder i overensstemmelse med en retsakt, der er bindende for alle medlemsstater, og som fastsætter licitationsbetingelserne (blandt andet frister for indgivelse af bud). Maksimumsbeløbet for restitutionen fastsættes derefter på grundlag af de fremkomne bud og efter forvaltningskomitefremgangsmåden, som vi allerede kender fra tidligere sager. Såfremt den i budet angivne restitution ikke er højere end maksimumsbeløbet, er den fastsatte restitution (i følge artikel 4 i forordning nr. 766/68) lig med den i det pågældende bud angivne.

Nævnes skal også Kommissionens forordning nr. 394/70 (EFT specialudgave 1970 (I), s. 115; JO nr. L 50, s. 1) »om gennemførelsesbestemmelser for eksportrestitutioner for sukker«. Ifølge dens artikel 1 angiver de licitationsbekendtgørel-

1 — Oversat fra tysk.